Ч. 84. Чернівці, середа дня 21. цьвітня 1909 р. Річник XXV.

Передплата на „Буковину“
платна в Чернівцях:
в Австро-Угорщині: на цілий рік 24 кор., на пів року 12 кор., на чверть року 6 кор., на місяць 2 кор.
в Росиї: на цілий рік 12 карбованців, на пів року 6 карб.
в иньших державах: на цілий рік 40 фр., на пів року 20 франків.
Для міщан і селян буде виходити „Буковина“ раз на тиждень під неділю і коштувати буде на цілий рік 4 К, на пів року 2 К, на чверть року 1 К.
Поодиноке число 10 сотиків.
Оголошеня коштують по 10 сотиків від одношпальтової стрічки або її місця дрібним друком (петіт). При кількоразових або при річних замовленях значний опуст.

БУКОВИНА

Орґан українськоі поступової партиї на Буковині,
виходить що дня крім неділь і сьвят.

Редакция, адміністрация і експедиция „Буковини“ в Чернівцях, ул. Петровича число 2.
Число телефону 176.
Адрес для телеґрамів: „Буковина“, Чернівці.
В справах редакцийних можна устно порозумівати ся що дня від 10—11. рано і 2.—3. пополудни крім неділь і сьвят.
Надіслане по 40 сот. від стрічки, при частійших замовленях відповідний рабат. Рекламациї неопечатані вільні від порта. Рукописи звертає редакция лише за попереднім застереженем і залученем почтової належитости.
Циркулярі яко прилоги коштують по 2, 3 і 4 сотики від штуки.
Належитостий за анонси марками почтовими не принимає ся.

Вирок проти Авреля Ончула — потверджений.

В процесі з минувшого року послів Николая Василька і Н. Спинула проти Авреля Ончула запало, як ми се вже спімнули коротко в однім з попередних чисел нашої ґазети, недавно тому остаточне рішене в найвисшім трибуналі. Після того рішеня відкинено протест неважности Авреля Ончула а єго засуд із сторони черновецкого краєвого суду на місяць арешту або 3000 корон грошевої кари зістав в повні потверджений. Се рішене дало новий доказ, що так як численні законопроєкти А. Ончула, якими він так дуже величає ся при кождій нагоді, опирають ся на дуже хитких ногах, так само і обчорнюване і обкидуване болотом по єго ґазетах наших передових людий не має ні найменьшої підстави і що єго словам взагалі нема що вірити.

В парляменті заявив А. Ончул перед голосованем над видачею єго особи задля розправи судової в Чернівцях на оскарженя послів Василька і Спинула, що він буде голосувати за сим внесенем комісиї посольскої ненарушимости, щоби тим заявити прилюдно, що він сам жадає сеї судової розправи, бо буде мати спосібність доказати судово правдивість своїх закидів супроти посла Василька. Підчас соймової сесиї з минувшої осени сказав А. Ончул виразно в своїй бесіді з дня 30. листопада, що „він має так докладні і певні докази неважности, що із запавшого вироку проти него не остане ні найменьшого знаку.“ Та суд присяглих в Чернівцях єго таки засудив а найвисший трибунал був також зовсім иньшого переконаня. Він не зважав ні на бажаня ні на твердженя А. Ончула, тільки руководив ся правом, затверджуючи в цілости так вирок лави присяглих як також сенату судового в Чернівцях.

Тим, що найвисший трибунал потвердив засуд черновецкої лави присяглих, напятновано заразом остаточно і невідклично не лишень поступованя звичайного напасника і остаточно сконстатовано моральну вартість і моральний зміст ріжних закидів Авреля Ончула, але признало ся також сатисфакцию для черновецкого суду. Авр. Ончул посьмів заявити в своїм протесті проти всяких істнуючих рішень і законів, що черновецка лава присяглих не має права єго судити. Та утеча Ончула із судової салі, яку старав ся оправдати моральним пониженем черновецкого суду; дальше єго хвальба, мовби то він руководив ся все і всюди тільки правом і справедливостию, ті єго твердженя зістали осьвітлені як слід найвисшим судовим трибуналом.

Аврель Ончул розголошував дальше, що вирок черновецкого суду буде відкинений напевно в цілости найвисшим судовим трибуналом а упадок, який приніс єго особі черновецкий суд присяглих, пропадав вже в лучах сподіваної побіди. Отже нічо не в стані схарактеризувати влучнійше політичну тактику А. Ончула як „брехня“. Бо він оббріхує і обдурює не тільки маси, але навіть самого себе, щоби лишень із сьвідомого закаламученя ясної справи засягнути певности для свої мало безпечної політичної будучности.

Отже посол Н. Василько їмив вже А. Ончула у свої руки і то так ціпко, що останний почує наслідки сего вже на довший час. Дуже важні і цікаві були фази сеї цілої борби. Проти Ончулових побідоносних і шумних слів та єго хвальби стоять сьвідомі діла побіди Н. Василька. Всї ті численні заповідженя Ончула в статях, на зборах і в парляменті та соймі, в яких тільки єго особа стояла на висоті моральности, чесноти і правди а всї єго противники були представлені як найчорнійше, всї ті заповідженя зістали сим засудом цілковито знищені. І сим разом навіть не лишає ся єму хотьби вигляд нової непевної апеляциї.

*

В суботу, дня 17. с. м. відбула ся перед касацийним трибуналом у Відни розправа над Ончуловою жалобою неважности проти вироку тут. суду в процесі за образу чести п. Василька і п. Спинула. Предсїдателем був президент сенату Геплер, референтом радник двору Столя, членами радники двору: Клеборн, Шваґер і Ґуґаль, писарем секретар двору Васні. Заступником п. Ончула був др. Пуповач а п. Василька др. Розенфельд. Ончул і Василько були присутні в авдиториї. Др. Пуповач жадає сконстатованя, що в Чернівцях не поучено присяжних підчас головної розправи о їх обовязках, однак з стеноґрафічного протоколу вийшло, що їх поучено.

Др. Пуповач узасадпюючи жалобу неважности виводить, що було конечним переслухане Брайляна, бо він був би потвердив, що поправив в рукописи слова „оден посол“ на „рицар де Василько“, і тим булоб виключене засудженє Ончула задля сеї точки. Що найменьше треба було переслухати Брайляна в реквізицийній дорозї. Черновецкий трибунал не мав права ставити доповняючого питаня, чи інкримінована статя не містила яких знаків, що вказували би на Василька, бо в скарзї самій не містить ся отся точка. В справу Спинул-Ончул судия не мав права вмішувати ся, бо Ончул будучи в кульоарах находив ся при сповнюваню свого обовязку.

Др. Розенфельд ставить внесенє, щоб відкинути жалобу неважности. Оборонець Ончула навів причини до уневажненя, яких не було в писаній жалобі; рідко коли була яка жалоба неважности так неузасаднена як отся. Жалоба неважности не покриває ся з поставленим і відкиненим в головній розправі внеском на переслухане Брайляна. Внесок наведений в писаній жалобі неважности не був ніколи предметом обговореня підчас головної розправи. Годї всяке відкинене якогось внеску подавати як причину до уневажненя. Не нарушеного ніякої процесуальної основи. Ончул мусїв привести сьвідків, що він в рукописи дійсно написав „оден посол“. Про сьвідків поданих Ончулом, яких місце перебуваня не було йому відоме, сказав сам Ончул що вони лише може (vielleicht) будуть встані зізнати, буцїм то редакция зробила поправку в рукописи на підставі загального уповажненя. При сїй точці треба було переслухати як сьвідка редактора Кисановича. Однак оборона не поставила такого внеску, але подала сьвідків незвісного місця перебуваня. Ніколи в злочинній-шій спосіб не проволїкувано якусь справу, так як се робить законодатель Ончул, який в першій лінії повинен зважати на закони. Спершу відмовив всяких відомостий, опісля заявив в палаті послів, що піддержує статю в цілости. Се нічо иньше, як проволїкуване справи, коли наводить ся сьвідків невідомого місця перебуваня, які впрочім в справі нічим не причасні.

Так само внесок на виделеґоване иньшого суду є лише зволїкуванем. Збиточною являє ся причина виеліміновання справи Кисановича. Таж Кісанович дав понижуючу заяву. Отже не може Ончул казати, що Кисанович міг дати доказ правди, коли-б супроти него переведено розправу. Законом цілком узасаднена обставина, що трибунал в головній розправі поставив додаткове внесенє дотично вказуючих знаків (passende Kennzeichen). Деколи трибунал обовязаний ставити додаткові внесеня. Судиї присяжні одноголосно заявили, що Ончул або по імени або вказуючими знаками образив Василька. Кождий знав, що в статї говорить ся про Василька. Колиб дійсно в рукописи стояло „оден посол“, а дотичний редактор зараз знав, що під тим треба розуміти Василька, бож він зі слів „оден посол“ зробив „Василько“, то виходить ясно, що в статї були знаки вказуючі на Василька.

В справі Спинула факт доказаний. Не може бути й мови про виконуване посольского званя, бож преці не належить до посольского званя плювати на других. Він мав лїпшу думку про званя посла як Ончул. Навіть комісия посольскої нетикальности заявила, що не було там виконаня посольского званя; місце не може тут бути міродатним Др. Пуповач обстає при тім, що відкиненем внеску на переслухане Брайляна нарушено основу процедури.

Найвисший трибунал відкинув жалобу неважности п. Авреля Ончула і потвердив засуд черновецкого суду присяжних на оден місяць вязниці, зглядно 3000 корон гривни.

Розправа проти Мирослава Січиньского.

(*Дальше*).

Пополуднева розправа розпочинаєть ся о год. 4.20. Др. Кость Левицький ставить внесенє на відчитане зізнань Цеглиньского і Замори, котрі стояли близько особи Січиньского, для доповненя відчитаного рано справозданя психіатрів. Трибунал годить ся.

Серед великого зацікавленя публики забирає голос знавець психіятр, проф. др. Серадзкий.

Материял, котрий послужив лікарям до виданя ореченя, се численні розмови Січиньского, з яких дуже короткий нарис поданий у відчитаних рано протоколах. Ми, знавці, пізнали цілу справу, сягнули в минувщину Січиньского, втягнули в наші обсервациї погляди осіб, котрі в ріжних хвилях житя обжалованого, стикаючись із ним, могли, висьвітлити предмет наших дослідів.

Ішло нам про се, чи в його родині не істнували якісь моменти, котрі можуть грати деяку ролю в повстаню умової недуги. Таких моментів було кілька. Дїдо С. дістав чорну мелянхолію було кілька випадків самовбийств (трох вуйків і брат). Смертність надзвичайна та велика плідність — все те ми брали під розвагу. Се дало вислїд, що родина матери подекуди звироднїла з нервового погляду, одначе се не звироднїнє висшого степеня. Мирослав розвивав ся правильно, не перебував недуги, яка моглаб спричинити умову хоробу, вчив ся радо, житє його було правильне.

Не було також у його житю моментів зверхних, котрі моглиб ним потрясти — смерть батька застала його дитиною, смерть брата не зробила на нього великого враженя. Мати, вуй Лукасевич і приятель Цеглинський, сконстатували тільки, що він був сильно вразливий, лагідний, уступчивий (хоча у важних справах ні).

Доти переводили ми досліди фізичного стану Січиньского; не знайдено ніяких знамен і слідів збочень в укладі тіла, які стрічаємо в людий, навіщених звиродненем. Дрібні хиби (головно слабий зір у лївім оці) не є признаками звиродненя Взагалї тип нормальної людини не істнує, кождий має якісь фізичні збоченя, але що-йно сума у більшій скількости таких збочень у одної людини позваляє говорити про ненормальність. Загальна діяґноза на підставі фізичних дослідів звучала-б, що се людина діткнена нервозною вразливістю з'осібна в обсягу системи посудин і нервів.

Що-до психічного стану, то ми не стріли нічого неправильного. Ми сконстатували зовсім правильне думане, льоґічність в робленю висновків, лад і гармонію в цілости думаня. Ні в однім тім напрямі не можна сконстатувати психопатичних явищ. Живість відчуваня, яку ми сконстатували, лежить в межах психольоґії, а не психопатиї.

Потім ми роздивлялись, чи в С. нема збоченя меншого степеня або початків умової недуги, які ще не ясні й незамітні, та можуть іще усунутись з під уваги дослідувачів. З осібна ми звертали увагу, чи тут нема т. зв. психічного недорозвою (imbecillitas), або психічного звиродніня. Надзвичайна інтеліґенция Січиньского рішучо виключає істноване першого. Імбеціль не в силї в такий спосіб придбати собі відомости, він здобуде собі їх на якийсь час, здасть прим. іспит, здобуде докторат — одначе уклад тих відомостий і здібність користуватись ними вповні инакша. Психічне звиродненє, се ширше понятє, яке відповідає деяким збоченям в уформованю психічного стану. Його можна завважити в епілептиків, істериків, людий, в яких хибує здібність відчуваня. В Січиньского нема про те бесїди; він був у високій мірі чутливий на людску кривду, любив дїтий і т. и. Вбийство тут зовсім не виключає здібности відчуваня, бо що инше значить виступити проти моральних прінціпів, а що инше не мати здібности до їх відчуваня. В Січиньского нема морального отупіня, йому не хибують етичні понятя.

Натомість можна поспитати ся, чи Січиньский надмірно етично вразливий. Тут справді можна сказати, що ті мнимі чи справдїшні кривди свого народа занадто сильно відчував, одначе те відчуванє не патольоґічне, можемо його обсервувати серед цїлого ряду людий, з'осібна серед молодїжи. Национальний шовінїзм — явище часте, специяльно в таких періодах житя народів, коли самі відносини їх викликують. Фанатизм той одначе не можна підтягнути під сферу патольоґічних прояв, коли для нього можна знайти пояснене в национальних і суспільних відносинах. Се не хоробливе а нормальне явище серед таких відносин.

Коли би ми перейшли всї цїхи психічного звиродненя, то ні одна сильветка не відповіла би сильветцї Січиньского. Звироднїлі не мають в житю цїли, суть шкідливі для суспільности — переважно стрічаємо їх серед налогових злодіїв, пяниць, людий без ладу і гармонії в думаню, без родинних інстинктів і відстаючих від загальних суспільних відносин. Тимчасом у Січиньского стрічаємо лад і гармонію в думках і дїлах, якої звироднїлі рішучо не мають. Так отже за звироднїлого вважати його не можемо, анї на підставі дослідів його особи так фізичних як і психічних, анї на підставі дослідів в напрямі предестинациї родини до звиродненя.

Реасумуючи повисші виводи стверджуємо, що Січиньский тепер і завсїгди був умово здоров, в фізиольоґічних границях нормальної людини є повне місце для умового стану Січиньского.

Що-до першого очерку маємо як материял сон Січиньского в ночі з 11. на 12. цьвітня, в якім йому привидів ся брат Мстислав, взиваючи його до сповненя чину. Вправдї Січиньский тепер що-до сего сну не дає ніяких відповідий, не потверджує його, але опираючи ся на тім, що він постійно говорив правду, уважаємо й факт сего сну за правдивий. Чи сей сон міг мати яке значінє? Сонні мрії взагалї суть відбитєм тих виображень, що переходять нераз нашу сьвідомість, а хоча часто є неповязані, то однак можна завсїгди сконстатувати, що сонна мрія складає ся з виображінь, допливаючих хочби через півсьвідомість. Тодїшний сон Січиньского є психольоґічно цїлком зрозумілий. Тодї був він вже на свій чин рішений, а о таких замахах говорив власне з братом Мстиславом, що згинув самовбийчою смертию — а і він був на смерть приготовлений. Ті понятя повязали ся в сонну мрію, що, як бачимо, не має ніякого мотиву в недузї.

Зізнавав його приятель про холодну кров Січиньского того ранку як він сповнив свій вчинок. Він обдумав вже тодї точно плян, засоби, (револьвер, фотоґрафія, авдиенция), на все був приготований. Добу перед атентатом обжалуваний дуже добре тямить а також і в хвили учинку. Тут може замітити хтось, що Мирослав Січиньский не тямить прим. числа вистрілів, але се є суд поверховний, бо психольоґія поучує нас, що ніколи з найважнїйших житєвих подій не затямлюємо деяких моментів, я вповні піддержую, що Січиньский обіймає памятию свій вчинок і те, що було перед і по нїм, бо тямить навіть, що хто до него говорив: ся точна память сьвідчить про те, що у него не було помраченя сьвідомости.

По учинку був обжалуваний супокійний, хоч утомлений. Один сьвідок вязничний функціонар схарактеризував його стан влучним нїмецким словом „abgespannt". Відтак і обжалуваний зізнав, що ліг спати, хоч не хоче сказати, чи спав чи ні. Я думаю, що таки спав, бо ні змучене, ні спане не є тут чимось незвичайним се ніякі обяви патольоґічні. Перед вчинком були нерви його в станї незвичайного напруженя, а відтак мусїла прийти реакция, котра появила ся саме сном.

Бувають по убійствах сни т. зв. епілептичні, але вони слїдують у епілептика безпроволочно по виконанім через него убийстві, нераз навіть біля трупа жертви. Пробуджений епілептик не здає собі зовсїм справи з того, що зробив, а навіть не розуміє, чому він є на данім місци — не має памяти вчинку.

Щось подібного у обжалуваного Січиньского зовсїм не заходить. Через те аналїза всїх обставин, котрі мали місце підчас, перед і по атентатї не дає причини припускати, щоб в хвили сповненя вчинку ум обжалуваного був ненормальним, в станї проминаючого забуреня.

На сїм сконстатованю була б наша задача покінчена. Коли додам ще кілька слів то тільки для провіреня, чи часом психольоґічний бік учинку, долучений до тих виводів не дасть часом основи сказати: „ні". І в тім напрямі, як будемо вносити на основі психольоґії, можемо прийти до переконаня, що вчинок Січиньского сям про себе не має на собі пятна божевіля. При узглядненю осередка, полїтичного й суспільного настрою близкого йому гуртка молодїжи можемо вже в межах психольоґії зрозуміти те, що він уважав своє дїло добрим, корисним для свого народу; така думка могла бути навіть не тільки у него одного. Оттаке міркованє є хибне, але воно не патольоґічне, бо не остає в суперечности з настроєм, осередком, вихованєм, образованєм, способом думаня та загалом відносин, серед котрих обжалуваний жив. Колиб він жив серед иншого осередку, серед инших відносин, коли б прим. виховав ся серед Поляків — то атентату на ґр. Потоцкого безперечно не виконав би. А так можна вчинок його вияснити, без відкликуваня до мотивів патольоґічних. Певна річ, що в тім всїм грає певну ролю вразливість та глубоке відчуванє людскої недолї і загальних кривд.

Істория полїтичних мордів розділює виновників їх на три ґрупи: є між ними незначний процент божевільних, відтак іде значний процент людий нормальних, звичайно молодих, котрі живійше відчувають кривди загалу та для їх усуненя рішають посьвятити свою особу. Під сю характеристику підходить і обжалуваний, що хотів дати житє за житє — після свого розуміня для добра власного народу. З огляду на все сказане мушу сконстатувати, що при роздивлюваню вчинку Січиньского не можу добачити моментів патольоґічних та що шляхом психольоґії нормальної можна собі пояснити повстанє вчинку Січиньского на тлї нормального умового стану.

Пред. Мілашевский: А може би п. професор пояснив справу автономії волї та морального примусу, про котрі тут нинї говорено.

Проф. Серадзкий: Справи волї не можу тут обговорювати, бо ми лїкарі маємо на се понятя природничі, а волею не займаємо ся. Можу дати лише пояснене, що у звироднїлих осіб повстають т. зв. думки й примусові вчинки, получені з обявами страху. Сутию такого божевіля бувають звичайно дрібні недорічности, але тлом їх є все звироднене. Наука не знає морду під впливом примусових думок, хоч теоретично ся річ не є виключена. Тут про се годї говорити, коли зважити всї обставини атентату. Ми знаємо вправдї, що Січиньский не міг увільнити ся від думки, що треба йому замордувати ґр. Потоцкого, але се не є нічо инше як суть внутрішної боротьби від хвилї побаченя ґр. Потоцкого в Пратері до хвилї виконаня порішеної постанови.

По сїм пояснює проф. Серадзкий на питанє прокуратора справу т. зв. манїй, заявляючи що се обяв живого збоченя, який легко констатуєть ся. — Обор. др. К. Левицкий: чи обжалований представляє з себе натуру податливу, чи самодїльну? Проф. Серадзкий: Се передовсїм чоловік молодий, анї надто податливий, анї надто самостійний — звичайно. — Обор. др. К. Левицкий: Я поясню, о що менї ходить. В першім і другім актї говорить ся, що Січиньский був орудиєм в чужих руках, що виконав атентат на замовленє. Чи отже п. професор признають, що він міг бути орудиєм, чи самодїльним, що виключувало-б істнованє акцентованого прокураториєю компльоту? — Проф. Серадзкий: На се важко дати рішучо відповідь. Січиньский при своїй молодости і інтеліґенциї міг би дати ся намовити, але тільки тодї, якби сам дійшов до переконаня, що його вчинок є добрий, хоч зовсїм не виключене й те, що він виконав атентат з власної спонуки. — Адв. др. К. Левицкий: Чи ви вважаєте прихильну характеристику Січиньского подану в ореченю як чоловіка доброго, ученого і т. д. вірною? — Проф. Серадзкий: Так! — Обор. др. К. Левицкий: Якжеж пояснити той острий перехід того лагідного, супокійного молодця, котрий не міг глянути обоятно навіть на кривдженє дїтий, котрий нікого не вдарив — до так страшного вчинку? Розходить ся менї о психольоґічне вияснене того процесу. — Проф. Серядзкий: Про се я вже згадував перше. Коли узглядпити осередок і настрій, серед якого був обжалований, то морд, се можна признати мордом на тлї етичнім. Засадою тут було, що цїль усьвячує засоби. Думка, що він усуне насильним способом ворога свого народу довела його до хибного впрочім після мене переконаня, що зробить учинок добрий. Грала тут певне свою ролю і молодість та подразнена амбіция а може і охота стати героєм. Якби він мав 10 лїт більше, то був би сего не зробив.

Обор. др. К. Л-кий: Якжеж можна пояснити чисто психольоґічним способом те, що обжалований був по вчинку супокійний. Так при своїх вразливих етичних почуванях міг дійти до реакциї, як по страшнім вчинку. — Проф. Сер-ий: Обжалований і тепер вірить, що він зробив учинок добрий тай може навіть сам так думає. Я не бачу в сїм контрасту. Про патольоґічні атаки можна би говорити аж тодї, як би тут заходила суперечність з цїлим осередком. Він уважав своє дїло добрим, остаючи при тім в блудї. — Обор. др. Л-ий: Отже був і є в блудї? — Проф. Сер-ий: Після мене — так, але се не є блуд патольоґічний, бо він не є суперечний з цїлим житєм і думками Січиньского. — Обор. др. К. Л-ий: В ореченю знатоків говорять психіятри про революцийний настрій серед українського народу та сим лихим настроєм пояснюють нормальність психіки обжалованого. На якій основі, на яких фактах опирають п. психіятри своє твердженє, бо я як посол парляментарний і соймовий, що жию в безпосереднім контактї з селяньством і інтеліґенциєю бачу, що тої революциї зовсїм нема? — Проф С-ий: Ну, то не ходило так о революцию. Я покличу ся не лише на ту промову провідника депутациї з Солотвини. А розрухи на унїверзитетї. Спокійно у нас в краю не є.

Обор. др. К. Л-ий: Отже по однім і по другім боцї... А чи пан професор уважає спротивленє обжалованого проти лїкарської обсервациї щирим чи може симуляциєю?

Проф. Сер-ий. Зовсїм щирим, бо він не хотів, аби його вчинок уважано дїлом божевільного, гадаючи, що инакше він не довів би до бажаних ним успіхів. Се зовсїм природне. Як би навіть мене хотів хто дати під лїкарські оглядини, то я би його. — (Тут робить проф. зрозумілий рух долонею, який викликує гомеричний сьміх в цїлій

салї). На дальші запити заявляє ще проф. Сєрадзкий, що про затрату етичних почувань у обжалованого не може бути мови. Морд уважав він річию злою, але в сїм случаю вбите намісника Галичини було в його очах річию доброю. Поясненя Січиньского, що він старав ся позбути ся думки про потребу вбитя Потоцкого уважає правдивим, а при тім зовсїм зрозумілим. Вчинку Січиньского на питанє дра. Старосольского не уважає вислїдом збірної психози та не хоче з ним дискутувати про вільну волю, тому що він стоїть на становищи лїкарськім, яке є відмінне від юридичного. Прийшло би ся хиба вести фільозофічну дискусию. На сїм переслуханє проф. Сєрадзкого, яке затягло ся до 6-ої години, покінчено.

(*Конець буде*).

Революция в Туреччинї.

На дворі султана запанувала гробова тишина. Лиш дехто має доступ до заклопотаного і загроженого володаря Туреччини. Чи нема може чого бояти ся, коли молодотурецкі війска туй-туй прибудуть до Царгороду і з певностию зажадають, щоби султан уступив з престолу! Се домаганє уважають ще за лагідне, бо молодотурецкий комітет знає об всїм дуже добре, що султан пособляючи контрреволюциї хотїв вже раз придавити революцийного духа Молодотурків. Події із вівтірка мали завдати поступовому і революцийному елементови смертоносний удар і скріпити раз на завсїгди пановане косервативної партиї і деспотизму в османьскій державі. Так щож! Війска переходять на сторону Молодотурків і машируют безперестанно проти столицї. Кождої хвилї можуть заняти місто і силою переперти свої домаганя. Султан в страшнім заклопотаню і непевний вже навіть свого житя, бо один провідник молодотурецких вояків мав навіть заявити депутациї з Царгороду, щоб не приходила без голови султана. З приводу сих поголосок доносять деякі часописи, що султан вже рішив ся зрезиґнувати із престолу, а иньші уважають се вже за доконане дїло. Навіть палата послів заметушила ся і нараджує ся, чи не покинути єї столицю і удати ся під охороною війска до якогось иньшого міста. Як-би обставини й не склали ся, все таки вони важні для цїлої Европи, яка мовчки приглядає ся борінцї між конституциєю а деспотизмом в Турреччинї.

„Neue Fr. Presse“ опублїковує в окремім виданю депешу із Царгороду, після якої султан Абдул Гамід мав би заявити, що готов уступити з престола. Решад Ефенді, єго молодший брат, мав би бути єго наслїдником. Прихильники сего вже навіть виготовляють дотичну проклямацию; автентичної вісти про се ще нема.

Усуненє султана з престолу.

Париж, 20. цьвітня. (Кб.) „Agence Havas“ доносить з Царгороду: Ходять слухи, що Шайхіл-іслям предложив фетва (правне ореченє), яким висказує ся усуненє султана з престолу. Поголоски, яких не можна сконтролювати, доносять про утечу султана.

З парляменту.

Царгород, 20. цьвітня. (Кб.) Палата послів нараджувала ся на тайнім засїданю в цїли запрецизованя єї становища супроти нового кабінету. Переважала думка завізвати кабінет, щоби він представив ся палатї пізнїйше.

На публичнім засїданю прочитано 35 телеґрамів із провінциї, в яких зложено заяви, що не узнають нового кабінету і підуть з оружем на Царгород, коли він не уступить. Палата ухвалила відповісти на сї телеґрами заспокоюючи. Мимо завізваня палати явив ся новий кабінет около 4. години пополудни в парляментї. Сейчас перемінено публичне засїданє на тайне і розпочато нараду, чи приняти сегодня проґраму правительства чи нї.

Розпочавши знова публичне засїданє, прочитано правительственну проґраму, в якій каже ся: Цїлию нового кабінету буде переведенє законів шеріяту у всїх справах і безуслівне збереженє конституциї. Через партийні спори і полеміку по часописях погіршила ся ситуация. Вкінци висказує кабінет свій жаль ізва подій в Аданї.

Палата рішила розпочати в суботу дебату над exposé правительства. В сенатї зложило правительство ту саму заяву.

Пригнобленє серед реакционерів.

Царгород, 20. цьвітня. (Кб.) Ходить чутка, що в Чаталдчі застрілено дві особи, що хотїли переконувати вояків. В Адриянополю і иньших місцях арештовано кілька реакцийних емісарів. Що дня прибуває богато охотників до війск в Сальонїки і Адриянополю. Всї, які чують ся скомпромітованими через події з вівтірка, між ними деякі члени лїберальної унїї та турецкі журналїсти побоюють ся, що їх пімста не мине. Всї скрили ся. Великого везира кликано кілька разів до їлдизу (султаньского двору). Доносять, що їлдиз дуже часто переписує ся з молодотурецким комітетом в Сальонїке. Проти надходячих війск має вийти післанець султаньский, мабуть князь або якийсь висший духовний достойник.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 20. цьвітня 1909.

Календар. Середа 21. (8.) Іродіона, Єремії, рим. Анзельми Еп. Схід сонця 4 год. 58 мін., захід 7 год. 1 мін. — Четвер 22. (9.) Евпсихія, Вадима, рим. Сотера і Кая М. Схід сонця 4 год. 56 мін., захід 7 год. 2 мін.

Нову платню асиґновано вже провізоричним учителям і учителькам тай помічникам і помічницям від 1. лютого с. р. почавши. Після того відпадають дотеперішні дорожняні додатки, що вчислено вже до платнї, яка виносить для тих, що не мають ще кваліфікацийного испиту, як доси разом 900 К річної плати а для помічників 750 К річної ремунерациї; кваліфіковані-ж дістають 1200 К, отже о 200 К більше як доси, але з того відтягнуть їм в першім роцї третину надвишки як пенсийний додаток, отже 133 К 33 с. в 12 ратах. Сталим учителям і учителькам буде асиґнована нова плата аж по уложеню нового статусу, що ізза полученої з тим великої працї потреває ще кілька недїль.

Демонстрациї по засудї Січиньского. Часописи доносять, що по засудї Мирослава Січиньского урядила львівска українська молодїж демонстрацию на улицях міста Львова, підчас чого сьпівано „Не пора“ і „Czerwony sztandar“. В недїлю по обідї уряджено гучну демонстрацию, лише трафила ся тут та прикрість, що до демонстрантів прилучила ся улична товпа і місто славної демонстрациї при першій лїпшій нагоді била без розбору шиби. Головно перед вечером зросло число демонстрантів. Полїция стала розганяти участників своїм способом, перучи їх шаблями по плечах. Перед каменицею „Просьвіти“ сьпівано ріжні народні гимни. Одній частинї демонстрантів удало ся пропхати ся на ул. Ватория. На очах численної полїциї уряджено демонстрацию на широкі розміри. Уличні лямпи погасли, а зараз по сїм посипало ся на судовий будинок камінє, витовкаючи одну шибу за другою. Вибито шиби не тілько в довжезнім судовім будинку, але і в ґімназиї Франц-Йосифа, яка творить одну величезну будівельну цїлість. Полїция арештувала кількох осіб, яких по списаню протоколу випущено на волю. Підчас демонстрациї богато осіб потерпіло меньші і більші ушкодженя. З полїциї ранено також кількох. При арештованях відограли ролю добровільних полїцаїв москвофіли, що ловили „крамольників“ і передавали полїциї. „Дїло“ доносить, що вшехпольска bojówka плянує на понедїлок протируский погром. Чи уряджено задуманий „реванж“, не знаємо.

Оповістки, іменованя і т. п.

Жертви на дївочу бурсу в Чернівцях. Для дївочої бурси пожертвували на руки панї Мариї Клим, учительки із Мамаївців слїдуючі панове і панї: Юрій Микуляньский, Григорій Якубович, Павло Кокоячук, господарі із Мамаївців; Мария Мотфович і Мария Гайдук, господинї по 1 коронї; Мария Клим, учителька 2 кор., Мария Левицка, учителька 1 кор. і Тріфон Фотій, учитель 1 кор. Всїм жертводавцям складає заряд бурси щиру подяку. — *А. Міский*, упр. бурси.

Із штуки і лїтератури.

Барон циганів, оперета в 3 діях Штравса. Се штука в нас вже занадто знана, бо стара. Бачили ми її нераз в нїмецкім театрі, бачили її тогід у виставі нашої дружини. І в суботу гра артистів була добра. Д. Рубчак (Жупан), п-нї Осиповичева (Мірабеля) викликували природною грою загальну веселість. П-нї Лопатиньска і добродїй Коссак сьпівали вельми вдоволяючо, лише добродїй Коссак занадто вже форсує свій голос, хай буде осторожним, бо наслїдки сего звичайно для голосу фатальні. Згадатиб ще про знамените виведенє „чардаша“ п-ною Гриниш и к і д. Корицїньским.

Тепер щось иньшого. Нїмецка, ба й проча чужа преса з незначними виїмками, мовчить мов би води в рот набрала. „Allgemeine Zeitung“, часопись жидівских асимїляторів, помістила „трохи більше“ про гру нашої дружини. Рецензент каже, що дуже вже ті штуки примітивні, а також примітивна їх гра. Дуже вже се примітивно сказано! Рецензент здає ся був лише на „Жидівцї Вихрестцї“, бо про сю штуку лише говорить. Колиб він був заглянув на „Гальку“, „20 днїв тюрми“, „Барон циганів“, тодї переконав би ся, що гра вже не така примітивна, а в неоднім перевисшає гру „нїмецкого“ театру Кляйна. „Buk. freie Lehrerzeitung“ помістила невеличку дуже прихильну статю про український театр, піддала основній критицї гру нїмецкого театру та несимпатичний вигляд нїмецких хористок протиставляючи їм знамениту гру і симпатичну зверхність українських сьпівачок. Як бачимо, на чужих нема нам що покладатись. Вистави українського театру їм солию в оцї, вони боять ся зросту Русинів на Буковинї, боять ся щоб не „потонули в рускому морі“. Наша суспільність мусить мати на оцї се відношенє наших сусїдів до наших інституций, повинна проте всїми силами попирати сю нашу национальну інституцию. З дотеперішного посїщаня театру українською публикою сего не видно.

Львівский руский нар. театр тов. „Р. Бесїда“
під дирекциєю Йосипа Стадника.

Репертуар:

В середу, дня 21. цьвітня с. р.:
Чумаки
комедия в 4 діях Карпенка Карого.

В четвер, дня 22. цьвітня с. р. (одинокий раз в тім сезонї):
Продана наречена
опера в 3 діях ф. Сметани. — Гостинний виступ панї Ф. Лопатиньскої.

В пятницю, дня 23. цьвітня с. р. (другий раз):
Жидівка вихрестка
народна драма зі сьпівами в 5 діях Тогобочного.

В суботу, дня 24. цьвітня с. р.:
Запорожець за Дунаєм
народна опера в 3 діях Артемовского. — Закінчить:
„Вечорницї“
твір музичний Нїщиньского, — (В II. дїї „Запорожця“ оригінальний танець женцїв.)

Телеґрами „Буковини“.

Чернівцї, 20. цьвітня 1909.

Букарешт, 20. цьвітня. (Кб.) Нїмецкий престолонаслїдник прибув сюди около полудня, привитаний на двірци королевою, престолонаслїдником і єго женою. Король був перешкоджений явити через сильне остудженє. Населенє привитало нїмецкого престолонаслїдника дуже сердечно. Місто було дуже сьвяточно прибране.

Париж, 20. цьвітня. (Кб.) „Agence Havas“ доносить з Царгороду: Ходить чутка, що палата послів радила не тайнім засїданю над тим, чи не покинутиб Царгород і удати ся під охорону війска, яке надходить із Сальонїке.

Петербург, 20. цьвітня. (Кб.) Вже отворено конґрес всеславяньских делеґатів.

Одеса, 20. цьвітня. (Кб.) Сюди прибули кораблем перебрані редактор часоп. „Tanin“ Гусейн Драгід, посол із Сольонїке Мегмед Дчарат і два члени молодотурецкого кабінету. З відси поїхали до Будапешту.

Торговиця збіжа.

В Чернівцях платили дня 19. цьвітня 1909 за 50 кґр.

Пшеницї	13·25—13·50
Жита	10·25—10·50
Ячменю броварного	8·——8·25
Вівса	8·50—8.75
Кукурудзи, пріма	7·60—8·30
Кукурудзи, нової	7·60—8 30
Пшеничної соломи	5·50—5 60
Житної соломи	5·80—6·—
Спіритусу (10.000 процент. лїтрів)	49·——49·25

РУСКА КАСА ✪ РУСКА КАСА
тов. зареєстроване з ограниченою порукою в Чернівцях.

Одинока свого рода українська фінансова інституція на Буковинї. — Приймає вкладки щадничі і опроцентовує їх на 5%. — Пай виносить 40 К і платимо 6%, вписове 2 К. — Родимцї! Хай клич „свій до свого“ відібє ся голосним відгомоном по цїлій Буковинї і най кождий, що почуває себе щирим патріотом-Українцем складає свої ощадности в „Рускій Касї“.

Приєднуйте нам нових членів.

Дирекция.

Звичайні загальні збори каси пож. і щадн. для громади Бергомет н. Сер., відбудуть ся дня 9. мая 1909 о 2. годині пополудни в льокали стоваришеня з слідуючим дневним порядком: 1. Прочитанє протоколу з попередних загальних зборів. 2. Звіт з діяльности за рік діловий 1908. 3. Принятє білянсу за рік 1908 і розділ чистого зиску. 4. Вибір трох членів старшини. 5. Вільні внесеня. За старшину: *Петро Радуляк.*

Звичайні загальні збори каси пож. і щадн. для громади Дорошівці відбудуть ся дня 9. мая 1909 о 2. годині пополудни в сали Чит. „Рускої Бесіди“ з слідуючим дневним порядком: 1. Звіт з діяльности старшини. Вибір старшини. 3. Вільні внесеня. *Дмитро Паньчук*, голова каси,

В СКЛЕПІ

„укр. Видавничої Спілки“

в Чернівцях, ул. Пивнична число 6. (побічна від жидівскої) (—)

можна получити всї прибори до писаня як також Апробовані **взори до краснописи.**

Ukrainische Rundschau

одинока українська часопись на німецькій мові, що заступає інтереси українського народу перед культурним сьвітом, виходить раз на місяць в обемі 48 сторін з додатками і коштує на рік лише 8. Кор. Є обовязком кождого інтелїґентного Русина передплачувати сю часопись. Адреса редакції і адміністрації: Wien XVII|3 Frauenfelderstrasse, 2.

24 12—40 н.

Молочне мило

лелїйне з коником

найлагіднїйше мило для шкіри і проти виприсків соняшних.

Всюди до набутя.

Великий зарібок

приносить побічне занятє кождому господарови, купцеви предприїмцеви, урядникови і т. п.

До виробу

Цементових дахівок

не треба фахового знаня. До того специяльних машин також на сплату ратами, достарчає

155 (—) **І. ШИМОНОВИЧ**

Чернівцї, ул. Сьвятої Тройцї ч. 20.

склад фабричний машин для загального цементового виробу.

Проспекта коштів і цінники даром. — У всїх місцевостях Буковини і східної Галичини, пошукувані заступники. — Писемні оферти адресувати на повисшу фірму.

Купуйте лиш у своїх людий!

Держіть ся клича Свій до Свого!

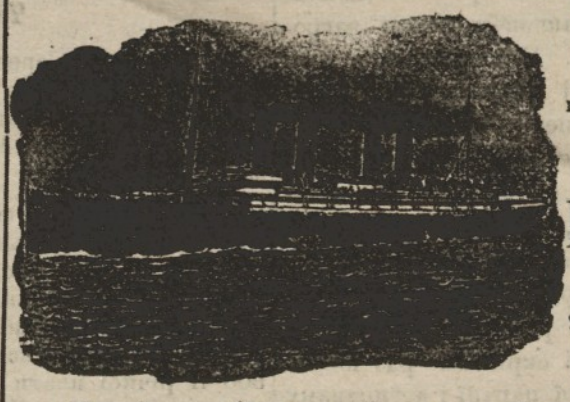

Новоотворене

Високою ц. к. краєвою управою концесионоване

Міжнародне

Бюро Подорожи „СЬВІТ“

Сїрецкий і С-ка

в Чернівцях (Буковина), улиця Кохановского число І.

165 (—) видає **карти корабельні** до

Канади, Сполучених Держав (Америки), Арґентини, Бразилії, Азиї, Африки

і т. д. і т. д.

Карти на желїзниці европейскі, канадийскі та американьскі.

Карти на спальні вози. — Карти прогулькові та окружні.

Держіть ся клича Свій до Свого!

Купуйте лиш у своїх людий!

Друкарня Товариства „Руска Рада“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4.

має на складі і поручає отсї

ДРУКИ СУДОВІ

1. Спротивленє против екзекуциї. 2. Позов о заплату цїни купна. 3. Позов робітника-слуги о платню з правом убогих. 4. Позов о звернене пожички. 5. Внесенє о позволенє екзекуциї на движимости. 6. Внесенє о позволенє екзекуциї на недвижимости.

Заразом поручає **нотарияльні друки** „Запис довжний до інтабуляциї“, до того „поданя“ і „рубра“.

Цїна друків судових: по 3 сотики за аркуш. Цїна друків нотарияльних: „Запис“ по 4 сотики за аркуш, „поданя“ по 4 сотики за аркуш, „рубра“ по 2 сотики за аркуш.

Висилає ся за послїплатою або за попереднім надісланєм належитости, сейчас.

Адресувати:

Друкарня тов. „Руска Рада“

Чернівцї, ул. Петровича ч. 4.

Пересторога!

Най ніхто не купує машини до шитя скорше, нїм не огляне і не спробує

Пфаффа машини до шитя

Лиш за **Пфаффа** мишини даю **10 лїт** ґаранцию, тому що при Пфаффа машинах всї части що дуже труть ся, є з **найтвердшої стали ковані і гартовані.** — На **Пфаффа** машинах можна **шити, гафтувати і цирувати.** — Цїнники даром і оплатно.

З поважанєм **Василь Данилевич**, Механїк

в Чернівцях (—)

ул. Жидівска 16. і Пивнична 6. (Kellergasse) в власнім домі.

Союз руских хлїборобских спілок на Буковинї

„Селяньска Каса“

стоваришенє зареєстроване з обмеженою порукою

повідомляє, що він отворив в себе осібний

Відділ на вадиї і кавциї

і перебирає зложуванє вадий і кавций але лиш у публичних корпорациях або до рук власників великої посїлости земельної в пупілярних цїнних паперах під дуже догідними условинами. Близші інформациї даємо в нашій канцеляриї в **Чернівцях,** вулиця Петровича число 2.

Найперше і найбільше буковиньске етаблїсема в тій галузи.

Хемічна пральня і фарбарня

ДАМСКОЇ І МУЖЕСКОЇ ҐАРДЕРОБИ,

унїф мів ріжнородних материй, як: футер, материй на меблї, ґардинок, занавісок, портиєр, рукавичок Glacé і корунок.

Специяльність: Хемічна пральня і фарбарня шовків найлїпшої сорти. Взірцева фарбарня і знаменита пральня фіранок ріжного рода.

САЙФЕРТ і ТУЧАПСКИЙ, Чернівцї

Централка: **ул. Руска ч. 15.** Мірні цїни.

Філїя: **ул. Кручена ч. 1а** теперішня ул. Д-ра Райса. Виконанє без закиду.

169 (—) **Замовленя з провінциї сейчас.**

Цїнники даром і оплатно.

Г. ФАЙЛЕР усувач нагнїток

Чернівцї, улиця Руска ч. 8.

Г. Арльт в Хшанові

найбільше підприїмство в краю для будови і достави машин до виробу цементових дахівок, цегол і цеголок на помости

припоручає удосконалені, сильно збудовані

машини до виробу цементових дахівок

159 (18—23) 3 в м. а іменно:

найновійшої конструкциї машини „Модель 1609“ відзначену на численних заграничних виставах;

загально знані в краю машини „Імперіяль Реформ і Гладку“;

машини до виробу цементових цегол і цеголок на помост,

форми до виробу рур каналїзацкийних і керничних.

Фарбу, оливу і цемент.

Усьо по найнизших цїнах, на догідних услівях сплати.

На жаданє висилаю франко цїнник і докладний опис кождої машини.

Із зголошенями прошу звертатись так:

Г. АРЛЬТ, ХШАНІВ.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях. За редакцию відповідає: Віктор Строїч.

З друкарнї товариства „Руска Рада“ в Чернівцях, під зарядом Івана Захарка.

BIBLIOTEKA